

árucikkek 1926. évi egységértékeinek felülvizsgálására lért át.

A X. szakosztály ülésén *Tranger* József m. kir. keresk. főtanácsos elnökölt. Jelen voltak: *Herz* Henrik dr., *Reisz* Jenő dr., *Szénásy* Béla, *Zsoldos* Ottó keresk. tanácsosok, *Gobbi* Ede és *Moiret* Gusztáv dr. szakértők. A bizottság a *papiros- és sokszorosítóipar termékei, a műtárgyak, papiroshulladék, szövet hulladék és rongy értékelésével* foglalkozott. *Zsoldos* Ottó keresk. tanácsos a szakma 1926. évi üzletmenetéről a következőket jelentette: A forgalmat általában a *mennyiség erős emelkedése* jellemezte. Ezt a *belföldi szükséglet jelentős megnagyobbodása* okozta. 1921 óta az ország papír-szükséglete ötszörösére emelkedett, mindazonáltal a *9 kg-os fejkvóta* a nyugati államokkal szemben kicsi. Az 1926. évet nyugodt lefolyásúnak mondhatjuk, az időnkinti változásokat külföldi hatások idézték elő. A konjunktúra úgyszólván teljesen a külföldi gyárak foglalkoztatottsága következtében erősödött vagy gyengült. Ha a külföldön a kereslet csekély, akkor az áru előzőli Magyarországot. A

kínálat csökkenésének esetére a nagy termelők között monopólium-jellegű megállapodások vannak. A hazai ipar védelme érdekében magas *importvámok* volnának szükségesek. *Herz* Henrik dr. szintén a vámemelés fontosságát hangoztatja, ami a külföld olykor *dumpingszerű* betörései ellen megvédené a hazai piacot. Kitért ezután azokra a kísérletekre, amelyek *nyárfát, továbbá kukoricaszárat* igyekeznek nyersanyagként értékesíteni. Amennyiben ezek eredménnyel járnának, nagyban növekednék a külföldtől való függetlenségünk. A szakosztály ezután az *1926. évi egységértékek felülvizsgálását fogantatosította*. Az elfogadott egységértékek legnagyobbbrészt megegyeztek azokkal, amelyeket a bizottság titkársága a számlaértékek alapján számított ki.

A bizottság elnöksége részéről az ülésen *Konkoly Thege* Gyula dr. helyettes elnök és *Farkas* János dr. min. osztálytanácsos vettek részt. A VII. szakosztály ülésén *Kádas* Károly dr. min. titkár, a X. és XIII. szakosztály ülésén *Sibelka-Perleberg* Artur dr. min. s. fogalmazó voltak az előadók.

Kisebb közlemények.

Petites communications.

Nemzetközi Statisztikai Intézet.

Institut International de Statistique.

Session du Caire. Dans un des prochains numéros, nous parlerons en détail des importants travaux scientifiques et des autres événements de la XVIIe Session de l'Institut International de Statistique, à laquelle, des différents pays et parties du monde, un grand nombre de statisticiens ont assisté. La Hongrie était représentée par MM. *Frédéric Fellner*, professeur d'Université, *Alojse Kovács*, sous-secrétaire d'Etat et *Gustave Thirring*, ancien directeur du Bureau municipal de statistique de Budapest. *M. Frédéric Fellner* a été élu sous-président de la IIe section (statistique économique) de la Session; *M. Alojse Kovács* présenta son étude sur la statistique de la connaissance de langue, que nous publions d'autre part; *M. Gustave Thirring* exposa, dans la séance de la section de méthodologie et de démographie, son rapport et ses propositions au sujet du développement de la statistique des grandes villes.

La prochaine Session aura lieu à Varsovie, en 1929.

Election de membre. A la Session, a été élu membre *M. Albert Henry*, directeur général au ministère belge de l'Agriculture et du Travail, professeur de statistique de l'École supé-

Kairói ülészak. A Nemzetközi Statisztikai Intézet 1927. XII. 29.—1928. I. 5. között Kairóban lefolyt (XVII.) kongresszusán — melynek gazdag tudományos munkásságáról s egyéb eseményeiről Szemlénk egyik következő számában részletesen megemlékezünk — nagy számban vettek részt a különböző államok és világrészek statisztikusai. Magyarországot az ülészakon *Fellner* Frigyes dr. egyetemi tanár, *Kovács* Alajos dr., h. államtitkár és *Thirring* Gusztáv dr. ny. szföv. stat. hiv. igazgató képviselte. *Fellner* Frigyes dr. alelnöke volt az ülészak II. (gazdaságstatisztikai) szakosztályának, *Kovács* Alajos dr. a nyelvismereti statisztikáról szóló — Szemlénk más helyén közölt — elaborátumát mutatta be a kongresszuson, *Thirring* Gusztáv dr. pedig a nagyvárosok statisztikájának továbbfejlesztéséről szóló javaslatát és előadói jelentését terjesztette elő a módszertani és demográfiai szakosztály ülésén.

Az Intézet következő — 1929. évi — kongresszusának székhelye *Varsó* lesz.

Tagválasztás. A kongresszuson megejtett tagválasztás eredményeként az Intézet tagjainak sorába lépett *Henry* Albert belga statisztikus, a mezőgazdasági és munkaügyi minisztérium főigazga-

rieure de commerce d'Anvers, auteur de plusieurs ouvrages de statistique agricole.

Élection du bureau de l'Institut. Au Caire, le Bureau sortant et qui jouissait d'une confiance générale, a été réélu jusqu'à la prochaine Session. Il n'y a été apporté qu'une modification, concernant la place de deuxième sous-président, M. Victor Mataja, ancien ministre de la Prévoyance sociale (Autriche) s'étant, pour cause de santé, démis de ces fonctions qu'il remplissait depuis 1923. Le Bureau, pour la période de 1927—1929, a été constitué comme suit:

Président: M. Albert Delatour, conseiller d'Etat (France).

Sous-présidents: M. F. Valler Willcox, professeur d'Université (Etats-Unis); M. Frédéric Zahn, président de la Statistique de la Bavière (Allemagne); M. Maurice Sauveur, secrétaire général honoraire du ministère de l'Intérieur (Belgique).

Secrétaire général: M. Henry Guillaume Methorst, directeur de l'Office central néerlandais de statistique, directeur de l'Office permanent de l'Institut (Pays-Bas).

Trésorier: Sir Henry Rew, ancien secrétaire-adjoint au Board of Agriculture (Grande-Bretagne).

Les morts de l'Institut. Depuis sa dernière Session, à Rome, en 1925, l'Institut a perdu de nombreux membres éminents; nous avons, en son temps, rapporté la vie et les travaux de plusieurs d'entre-eux. Sont décédés: MM. L. Bourgeois, sénateur, ancien ministre (France) et L. Luzzatti, ancien président du Conseil (Italie), membres honoraires; M. F. A. Arnauné, président de la Cour des Comptes (France); Sir A. J. Baines, ancien directeur du Recensement de l'Inde (Grande-Bretagne); M. R. van der Borgh, ancien président de l'Office impérial de statistique (Allemagne); Sir T. Coghlan, agent général pour les Nouvelles Galles de Sud (Australie); Djavid bey, ancien ministre des Finances (Turquie); M. Ph. Falkenburg, secrétaire général de la Ville d'Amsterdam (Pays-Bas); M. F. Hennequin, directeur honoraire au ministère de l'Intérieur (France); sire S. J. Keltie, rédacteur du „The Statesman's Year-Book“ (Grande-Bretagne); M. M. Lenoir, chef de la Statistique du Gouvernement général de l'Indochine (France); M. E. Nicolai, directeur général honoraire au ministère des Sciences et des Arts (Belgique); M. C. Popoff, directeur général de la Statistique (Bulgarie); le baron Prazák, ancien directeur de la Statistique agricole de l'Autriche (Tchéco-Slovaquie); M. von Rasp, ancien directeur de la Statistique de la Bavière (Allemagne);

tója, az antwerpeni felső kereskedelmi intézet statisztika tanára, több mezőgazdasági statisztikai mű szerzője.

Tisztikar. A kairói kongresszuson a következő ülészakig terjedő időszakra megválasztottak az Intézet funkcionáriusai. Az általános bizalmat élvező régi tisztikarral szemben változás csak a második alelnöki tisztség betöltésénél történt, minthogy Mataja Viktor v. népjóléti miniszter (Ausztria) — aki 1923 óta volt alelnöke az Intézetnek — e tisztségről huzamosabb betegeskedése miatt lemondott. Az 1927—1929. évi periódusra megválasztott tisztikar a következő:

Elnök: Delatour Albert, államtanácsos (Franciaország).

Alelnökök: Willcox Valter F., egyetemi tanár (Amerikai Egyesült Államok).

Zahn Frigyes, a Bajor Statisztikai Hivatal elnöke (Németország).

Sauveur Móric tb. belügyminisztériumi főtisztikár (Belgium).

Főtisztikár: Methorst Vilmos Henrik, a németalföldi Közp. Stat. Hivatal és az Intézet Állandó Hivatalának igazgatója (Németalföld).

Pénztáros: sir Rew Henrik, v. fölmívelésügyi minisztériumi főtisztviselő (Nagy-Britannia).

Az Intézet halottai: A Nemzetközi Statisztikai Intézet utolsó, 1925. évi római ülészakja óta számos kitűnő tagját veszítette el. Ezek (közülük többenek életéről és munkásságáról már részletesebben megemlékeztünk) a következők: Bourgeois L., szenátor, v. miniszter (Franciaország) és Luzzatti L., v. miniszterelnök (Olaszország), tiszteletbeli tagok: Arnauné F. A., számvevőszéki elnök (Franciaország), sir Baines A. J., az indiai népszámlálások v. igazgatója (Nagy-Britannia), van der Borgh R., a Birod. Stat. Hiv. v. elnöke (Németország), sir Coghlan T. új-déli-velsi főtisztviselő (Ausztrália), Djavid bej v. pénzügyminiszter (Törökország), Falkenburg F., Amsterdam város főtisztikára (Németalföld), Hennequin F. tb. belügyminisztériumi főigazgató (Franciaország), sir Keltie S. J., a „The Statesman's Year-Book“ kiadója (Nagy-Britannia), Lenoir M., Indo-Kína statisztikai hivatalának vezetője (Franciaország), Nicolai E., tb. főigazgató a tudomány- és művészetügyi minisztériumban (Belgium), Popoff K. statisztikai hivatali igazgató (Bulgária), Prazák br., Ausztria mezőgazdasági statisztikai hivatalának v. igazgatója (Cseh-Szlovákia), von Rasp, Bajorország statisztikai hivatalának v.

M. J. de Salterain, ancien ministre des Affaires étrangères (Uruguay); M. G. B. Salvioni, professeur de statistique à Bologne (Italie); M. G. Schelle, ancien ministre des Travaux publics (France); M. F. Schmid, professeur de statistique à l'Université de Leipsick (Allemagne); M. A. Tschuprow, ancien professeur d'Université (Russie); le baron von Wieser, professeur d'économie politique à l'Université de Vienne (Autriche), membres titulaires.

igazgatója (Németország), de Salterain J. v. külügyminiszter (Uruguay), Salvioni G. B. bolognai statisztika professzor (Olaszország), Schelle G. v. közmunkaügyi miniszter (Franciaország), Schmid F., a lipesei egyetem statisztika tanára (Németország), Tschuprow A. v. egyetemi tanár (Oroszország) és von Wieser br., a bécsi egyetem közgazdaságtan tanára (Ausztria), rendes tagok.

Esztország és Lettország statisztikusainak konferenciája.

La conférence des statisticiens d'Estonie et de Lettonie.

C'est du 15 au 20 septembre 1927 qu'a été tenue, à Riga, la deuxième conférence des statisticiens d'Estonie et de Lettonie, à laquelle le directeur du Bureau Central de Statistique de Lithuanie a, en qualité de hôte, également assisté. Les questions figurant au riche programme de la conférence ayant été discutées dans les commissions, furent débattues en séances plénières, et c'est en celles-ci que les résolutions ont été adoptées.

Un des principaux résultats de la conférence de Riga est l'établissement du programme d'un grand recensement agricole, qui sera effectué du 15 juin au 15 juillet 1929 dans les deux pays. Simultanément, on y procédera à un recensement industriel et commercial, mais qui ne portera pas sur les données professionnelles, ces dernières devant être recueillies lors du recensement de la population de 1930.

Pour la statistique du commerce extérieur, la conférence se prononça en faveur d'un droit fiscal statistique; et une nomenclature commune des marchandises a été dressée sur la base de la convention de Bruxelles.

Les méthodes des statistiques des organisations coopératives et des sociétés anonymes furent également l'objet de délibérations, et la conférence adopta de mêmes méthodes de calcul pour les indices des prix de gros et du coût de la vie.

Enfin, les vœux émis par les Instituts Internationaux de Statistique et d'Agriculture ont été pris en détail en considération.

A két balti állam, *Esztország és Lettország* statisztikusainak második konferenciája 1927 szeptember 15-től 20-ig *Rigában* zajlott le. A konferencián vendégként első ízben vett részt a *Litván* Központi Statisztikai Hivatal igazgatója. A konferencia gazdag tárgysorozatának egyes pontjait előbb bizottságokban tárgyalták, majd teljes ülésen vitatták meg és a megállapodásokat is teljes ülésen hozták az egybegyűlt statisztikusok.

A konferencia egyik fontos eredménye az 1929. évi nagy *mezőgazdasági* felvétel programjának mindkét állam részére való egyöntetű megállapítása; a felvétel időpontja 1929. jún. 15.—júl. 15. lesz. Egyidejűleg a két államban általános *ipari és kereskedelmi* számlálást is fognak végrehajtani, mely azonban foglalkozásstatisztikai adatokra nem fog kiterjeszkedni, minthogy ezeket az 1930. évi népszámlálás alkalmával kívánják részletesen fel dolgozni.

A konferencia a *külkereskedelmi forgalom* statisztikájában statisztikai illeték életbeléptetését határozta el. Az eszt és lett statisztikusok továbbá közös árutforgalmi nomenklaturát dolgoztak ki a rigai értekezleten a brüsszeli egyezmény alapján.

Megbeszélés tárgyát alkotta a *szövetkezetek és a részvénytársaságok* statisztikájának módszere és azonos módszer állapított meg a nagykereskedelmi és megélhetési indexszámok számítását illetőleg. Végül behatóan tárgyalta a konferencia a *Nemzetközi Statisztikai Intézet* és a *Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet* javaslatait.

Svájci Statisztikai Társaság.

Société Suisse de Statistique.

C'est le 30 septembre et le 1er octobre 1927 que la Société Suisse de Statistique a tenu, à Luzerne, sa 47e Assemblée générale. M. Guillaume Rappard, professeur à l'Université de Genève, a été élu président pour la nouvelle période d'une année. Au programme du

A *Svájci Statisztikai Társaság* 1927 szeptember 30-án és október 1-én *Luzernben* tartotta meg 47. évi *közgyűlését*, amelyen a Társaság elnökévé a következő egyéves periódusra *Rappard* Vilmost, a genfi egyetem tanárát választották meg. A két

premier jour, figuraient les communications de M. Ney, directeur du Bureau fédéral de statistique, sur la valeur des réponses individuelles dans une enquête populaire, de M. E. Niederer, sur la statistique des caisses de secours de malades, de M. P. Thorin, sur l'organisation du dépouillement des relevés statistiques à faible nombre d'unités et l'emploi des machines. Le deuxième jour, M. le professeur Milliet, que la Société a félicité chaudement de son 70e anniversaire, fit une conférence, accompagnée de développements de méthodologie, au sujet de la consommation de 1923—1925 des boissons alcooliques en Suisse et des dépenses causées par elle. Chacune des communications fut suivie d'un débat approfondi.

L'important *Zeitschrift für Schweizerische Statistik und Volkswirtschaft* (*Journal de Statistique et Revue Economique Suisse*), a consacré un numéro spécial à l'ancien président de la Société, M. Jules Landmann qui, après avoir rédigé remarquablement le bulletin pendant plus de 10 ans, devint professeur d'Université à Kiel, sur l'invitation de celle-ci. Professeur d'économie politique depuis 1910 à l'Université de Bâle, M. Landmann avait une position importante dans la vie scientifique et économique suisse; en dehors de son activité d'intérêt général de politique économique, il a écrit plusieurs livres précieux sur la situation et les problèmes économiques de la Suisse.

ülésnapon tartott előadások közül az első nap programján szerepelt Ney szövetségi statisztikai hivatali igazgatónak „Az egyéni adatszolgáltatás értéke népeességi felvételekben“ című, Niederer E.-nek a betegsegélyzőpénztárakról és Thorin P.-nek kevesegységű statisztikai feldolgozások szervezésének és gépi munkálatainak kérdéseiről szóló előadása; a második napot Milliet professzornak — akit a Társaság 70. születésnapja alkalmából külön is melegen ünnepelt — a szeszitalok 1923—1925. évi svájci fogyasztásáról s az erre fordított kiadások nagyságáról tartott, módszertani fejtegetésekkel kísért előadása töltötte ki. Mindegyik előadást élénk és tartalmas vita követte.

A *Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft*, a Társaság magasszínvonalú folyóirata, külön számban búcsúztatja volt elnökét, több mint tíz éven át érdemes szerkesztőjét, Landmann Gyulát, aki a kieli egyetem meghívása folytán az 1927/8. téli félévvel kezdődőleg annak tanára lett és hazájától — legalább is egy időre — megvált. Landmann fontos pozíciót töltött be Svájc tudományos és gyakorlati közgazdasági életében: 1910 óta közgazdaságtan tanára volt a bázeli egyetemnek s országos érdekű közgazdaságpolitikai tevékenysége mellett, több értékes könyvet írt az ország társadalomgazdasági helyzetéről és problémáiról.

Párizsi Statisztikai Társaság.

Société Statistique de Paris.

La Société Statistique de Paris a tenu le 21 décembre 1927, sous la présidence de M. Joseph Girard, son Assemblée générale annuelle, dans laquelle le Bureau a été ainsi renouvelé pour 1928: président, M. Charles Henry Truchy, professeur de droit à l'Université de Paris; sous-présidents: MM. C. Colson, L. Marin, G. Paulet; secrétaire général: M. A. Barriol; trésorier et archiviste: M. A. Trignart; membres du comité: outre les anciens présidents, MM. J. Capitant, A. Aupetit, E. Royot, Dugé de Bernonville, M. Selètes, R. Bloch, G. M. Hamon. En 1928, le célèbre *Journal de la Société Statistique de Paris*, qui en dehors des compte rendus de ses séances mensuelles, publie aussi les communications présentées et d'autres études statistiques, est entré dans sa 69e année.

1927 december 21-én Girard József elnökle alatt folyt le a Párizsi Statisztikai Társaság rendes évi közgyűlése, amelyen a Társaság megválasztotta 1928. évi elnökét és kiegészítette erre az évre tisztikarát is. Elnök Truchy Henrik Károly, a párizsi egyetem jogi karának tanára lett. A Társaság alnökei: Colson C., Marin L. és Paulet G., főtítkára Barriol A., pénz- és irattárosa Trignart A., választmányának tagjai pedig az eddigi elnökökön kívül — akik továbbra is tagjai maradnak a választmányának — Capitant J., Aupetit A., Royot E., Dugé de Bernonville, Salètes M., Bloch R. és Hamon G. M. A társaság havonta kiadott tartalmas folyóirata, a „*Journal de la Société de Statistique de Paris*“, mely 1928-ban hatvankilencedik évfolyamába lép, a hónaponként megtartott ülések jegyzőkönyvén kívül az előadott tudományos értekezéseket és más statisztikai tanulmányokat közöl.

Személyi hírek.

Nouvelles personelles.

M. le Dr Gräwell, conseiller ministériel à la Chancellerie du Reich allemand, qui avait été longtemps collaborateur de l'Office impérial de statistique d'Allemagne, vient d'être chargé de l'organisation de la statistique officielle du Chili.

M. le Dr A. Zwick, directeur de statistique de Ludwigshafen, devint directeur du Bureau de statistique de la ville de Cologne.

M. le Dr Messinger, conseiller intime, a été nommé directeur de l'Office de statistique du Reich allemand.

M. Edmond Nicolai †. Le monde statistique a perdu un de ses éminents membres actifs: M. Edmond Nicolai est mort subitement au moment où, après avoir déjà pris son billet de bateau pour Alexandrie, il se préparait à partir pour le Caire, à la Session de l'Institut International de Statistique. M. Nicolai, qui acquit de grands mérites dans la vie publique et scientifique de Belgique, jouissait d'une considération générale. Professeur émérite de statistique de l'Université de Gand, directeur général honoraire au Ministère belge des Sciences et des Arts, il fut sous-président de la section économique et d'affaires coloniales de la Chambre de Commerce de Bruxelles, et trésorier-questeur de la Société Economique de Belgique. Il était membre de la Société Statistique de Paris et de l'Institut International de Statistique; à ce dernier, il fut élu dès 1889, quelques années après la fondation de l'Institut et y faisait partie, en qualité de membre et de rapporteur, de plusieurs Commissions. Assistant à de nombreuses Sessions de l'Institut, il y présenta d'importantes études au sujet des registres de population, des problèmes de la statistique, de la fécondité dans le mariage, des nombres-indices, et exposa de précieuses observations sur une longue série de questions statistiques. La Société Hongroise de Statistique, dont il était membre honoraire depuis 1923, prend également part au deuil des milieux scientifiques de Belgique.

Hadifoglyok és menekültek.

Prisonniers de guerre et réfugiés.

A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal kölése szerint 1918 végén Szibériában közel félmillió hadifogoly és katona várta a legnagyobb nélkülözések között otthonába való visszaszállítását. 1922-ig 450.000-en — köztük 26 nemzet fiai — térhettek vissza hazájukba.

Chile állam hivatalos statisztikájának megszervezésével Gräwell dr.-t, a németbirodalmi kancellária min. tanácsosát, aki előbb hosszabb időn át a Birodalmi Statisztikai Hivatalnak is munkatársa volt, bízták meg.

Köln város statisztikai hivatalának igazgatója Zwick A. dr., ludwigshafeni statisztikai igazgató lett.

Messinger dr. titkos tanácsos a Német Birodalmi Statisztikai Hivatalban igazgatói rangra lépett elő.

Nicolai Ödön †. A nemzetközi statisztikai élet tevékeny és értékes munkása, a belga Nicolai Ödön rövid idővel a Nemzetközi Statisztikai Intézet kairói kongresszusa előtt, — amelyen résztvenni szándékozott s Alexandriába szóló hajójegyét is már megváltotta volt — váratlanul elhunyt. Nicolai közhivatali pályán és Belgium tudományos életében nagy érdemeket szerzett, általános megbecsülést vívott ki magának. Ny. statisztika tanár volt a gandí egyetemen, tb. főigazgató a tudomány- és művészetügyi minisztériumban s tagja volt a Párizsi Statisztikai Társaságnak is. A Brüsszeli Kereskedelmi Kamara közgazdasági és gyarmatügyi osztályában mint alelnök, a Belga Közgazdasági Társaságban mint quaestor-pénztáros munkálkodott. A Nemzetközi Statisztikai Intézetnek alig néhány évvel megalakulása után, 1889-ben választott tagjává. Az Intézet számos ülésén résztvett, s több bizottságának volt tagja és előadója. A népességi regiszterekről, a házassági termékenység statisztikájának problémáiról és az indexszámokról több ízben tartott terjedelmesebb előadást, ezenkívül pedig a statisztikai kérdések hosszú sorához fűzött értékes megjegyzéseket az egyes ülésszakok alkalmával. Belgium tudományos köreinek gyászában a Magyar Statisztikai Társaság is osztozik, melynek Nicolai 1923 óta külföldi tiszteletbeli tagjai közé tartozott.

Ugyancsak félmilliót tesz ki amaz orosz menekültek száma, akik az orosz forradalmak következtében Európa különböző államaiban és Kínában szétszóródtak. 1925-ben e menekültek közül alig 200.000 volt munka nélkül. Ez a szám mostanig 180.000-re apadt. Végül 1924-ben 300.000 örmény menekültről tudunk, akik közül 200.000 munkanélküliséggel küzdött. A munkanélküli örmény menekültek száma ma már csak 60.000.